

Bemærkninger til forslaget

Almindelige bemærkninger

Danmark bryster sig gerne af at være et af de lande i Europa, som er kommet længst med udviklingen af det lokale selvstyre. Det er også rigtigt, for så vidt angår den lokale og regionale beslutningskompetence og skatteudskrivning i by- og amtsråd. Men i udviklingen af et egentligt deltagelsesdemokrati, hvor det folkelige engagement og den folkelige deltagelse er afgørende, er Danmark ikke i front, når man ser bort fra udviklingen af brugerbestyrelser. I flere lande er man langt i udviklingen af det, som forslagsstillerne med inspiration fra bl.a. Tyskland og Californien har valgt at kalde borgernes initiativret, muligheden for lokalt og regionalt referendum (jf. det samtidig med dette forslag fremsatte beslutningsforslag nr. B 8 om lokale og regionale folkeafstemninger gennem initiativ og referendum) og mulighed for at tilbagekalde de folkevalgte mandat. Mulighed for at tilbagekalde de folkevalgte mandat kendes også fra udlandet, eksempelvis en række amerikanske stater. Dansk parlamentarisme hviler på det princip, at hvis regeringen i Folketinget mødes af et mistillidsvotum, skal den træde tilbage, og nyvalg skal udskrives. I modsætning hertil hviler det danske kommunestyre på den tillid, borgerne udstyrer deres folkevalgte med hvert fjerde år. Opstår der udpræget mistillid mellem borgere og kommunestyre, er der ikke nogen mekanisme, der kan afprøve omfanget af denne mistillid. Der tænkes her alene på de helt ekstraordinære situationer, hvor flertallet i en kommunalbestyrelse m.v. direkte handler imod det, der var forudsætningerne forud for valget. Straks efter kommunalvalget i 1993 så man noget sådant i Fakse Kommune, hvor to socialdemokrater forlod det parti, hvis liste de var blevet valgt på, for bl.a. at få borgmesterposten i samarbejde med de borgerlige partier i kommunalbestyrelsen. Dette skabte stor harme blandt kommunens borgere med store folkemøder og demonstrationer til følge. Men borgerne kunne kun protestere. De havde ikke noget magtmiddel, så kommunalbestyrelsesmedlemmernes mandater kunne prøves. Burde borgerne i Fakse Kommune ikke have haft mulighed for at tilbagekalde de folkevalgte mandat? Det er det, der ligger i beslutningsforslaget. I helt særlige situationer bør borgerne, hvis de kan samle underskrifter fra 50 pct. af kommunens, amtets eller bydelens indbyggere, kunne tilbagekalde det folkelige mandat og

kræve nyvalg udskrevet. Og netop fordi det kun skal være i helt særlige situationer, skal det kun kunne ske, når 50 pct. af vælgerne har anmodet om, at mandater afprøves.

Forslagsstillerne tror, at dette kan være et af flere forslag, som kan være med til at revitalisere det danske kommunestyre, hvilket er nødvendigt, hvis man skal komme en del af den utilfredshed i møde, som man tilsyneladende finder, hvis man spørger borgerne. I en landsdækkende undersøgelse, »Borgerne og kommunestyret«, udfærdiget af AUC og Kommunedata i 1995, udtaler halvdelen af borgerne utilfredshed med åbenheden i kommunestyret, og hele 61 pct. klager over manglende lydhørhed hos lokalpolitikere. Og dette er ikke kun et storbyfænomen. I undersøgelsen har man ikke kunnet finde signifikant forskel på svarene fra borgerne i storkommuner og købstadskommuner. Kun i helt små kommuner finder man ikke den samme misnøje i forhold til lokalpolitikere.

Bemærkninger til de enkelte bestemmelser

Ad 1

En andel på 50 pct. er valgt, fordi det kun i helt særlige situationer skal være muligt at benytte sig af retten til at tilbagekalde mandater og kræve nyvalg.

Ad 2

Det må være rimeligt at fastsætte en grænse for, hvor tæt på det ordinære kommunale valg et ekstraordinært valg skal kunne afholdes. Grænsen for seneste tidspunkt for valgets afholdelse er i beslutningsforslaget fastsat til et år før ordinært valg.

Ad 3

Det forventes, at en kommunalbestyrelse m.v. ikke træffer beslutninger af væsentlig betydning i perioden fra underskrifternes indlevering, til valget er afholdt. Dette vil formentlig kræve nærmere retningslinjer fastsat af indenrigsministeren.

Ad 5

Det er vigtigt, at Indenrigsministeriet udformer nærmere retningslinjer for, hvordan procedurerne skal være, så der ikke bliver for mange tvivlsspørgsmål.